

V/v giải trình làm rõ một số nội dung theo Công
văn số 07/VPS của Văn phòng Sở Nông nghiệp
và Môi trường

Kính gửi: Văn phòng Sở Nông nghiệp và Môi trường

Thực hiện Công văn số 07/VPS ngày 21/3/2025 của Văn phòng Sở Nông nghiệp và Môi trường về việc truyền đạt ý kiến chỉ đạo của lãnh đạo Sở Nông nghiệp và Môi trường giải trình làm rõ: “Căn cứ pháp lý để lấy mẫu xét nghiệm giám sát dịch bệnh động vật; căn cứ quy định số lượng mẫu các loại dịch bệnh khác nhau; tại sao tiêm phòng nhiều loại vắc xin nhưng chỉ lấy mẫu giám sát sau tiêm phòng vắc xin Cúm gia cầm; căn cứ lấy mẫu giám sát bệnh Viêm da nổi cục, chỉ đề xuất lấy 03 mẫu có đảm bảo tính đại diện hay không”, Chi cục Chăn nuôi và Thú y giải trình làm rõ như sau:

1. Mục đích ý nghĩa của việc lấy mẫu xét nghiệm giám sát dịch bệnh động vật là nhằm xác định nguyên nhân gây bệnh để có giải pháp chống dịch hiệu quả, đặc biệt là chọn lựa vắc xin tiêm phòng phù hợp để tiêm phòng bao vây chống dịch hoặc đánh giá đáp ứng miễn dịch sau tiêm phòng vắc xin để xác định đàn vật nuôi sau tiêm phòng có đáp ứng miễn dịch hay không. Nếu không đáp ứng miễn dịch thì phải có giải pháp xử lý như tiêm phòng nhắc lại, nếu tiếp tục chăn nuôi hoặc giết mổ...

2. Một số hình thức lấy mẫu xét nghiệm giám sát dịch bệnh động vật

- Giám sát bị động: Khi động vật bị ốm, chết nhưng không có biểu hiện triệu chứng lâm sàng điển hình nên không rõ nguyên nhân cần phải lấy mẫu xét nghiệm (phương pháp chẩn đoán phi lâm sàng).

- Giám sát chủ động:

+ Giám sát lưu hành vi rút: Tùy theo tính chất dịch tễ khác nhau của từng bệnh, trong đàn động vật không có cá thể nào có biểu hiện triệu chứng lâm sàng của bệnh nhưng thường có một số con mang trùng (vi rút hoặc vi khuẩn) của bệnh nào đó. Ví dụ: bệnh Cúm gia cầm, mặc dù đàn gia cầm ăn, uống, đẻ trứng bình thường nhưng trong đàn luôn có gia cầm mang trùng (mang vi rút cúm gia cầm) nên cần phải phải lấy mẫu ngẫu nhiên để giám sát lưu hành vi rút nhằm phân vùng nguy cơ, cao hay thấp để có giải pháp chủ động phòng chống phù hợp.

+ Giám sát sau tiêm phòng: Sau khi tiêm phòng vắc xin thường sau một thời gian thì cơ thể sẽ có đáp ứng miễn dịch. Miễn dịch cơ bản có hai cơ chế khác nhau tùy theo bệnh:

* Miễn dịch dịch thể: Sau khi tiêm phòng vắc xin (kháng nguyên), tế bào miễn dịch lympho B trong cơ thể sau khi tiếp xúc với kháng nguyên sẽ tiết ra kháng thể và kháng thể sẽ lưu thông và tồn tại trong huyết thanh một thời gian dài

ngắn tùy theo từng loại kháng nguyên (mầm bệnh đã được làm mất độc lực hoặc đã bị giết chết). Ví dụ, đối với bệnh Cúm gia cầm thì miễn dịch dịch thể nghĩa là trong huyết thanh có kháng thể nên khi xét nghiệm mẫu sau tiêm phòng thì kết quả dương tính (có kháng thể). Vì vậy, sau tiêm phòng vắc xin Cúm gia cầm thường lấy mẫu huyết thanh gia cầm được tiêm phòng để xét nghiệm giám sát có kháng thể chống lại bệnh Cúm gia cầm hình thành sau tiêm phòng hay không. Nếu không có đàn nào không phát hiện có kháng thể thì phải tiêm phòng lại.

* Miễn dịch tế bào: Ngược lại, sau khi tiêm phòng vắc xin (kháng nguyên), tế bào miễn dịch lympho B không tiết ra kháng thể mà kích thích tế bào miễn dịch lympho T trong cơ thể ghi nhớ kháng nguyên và tồn tại trong cơ thể một thời gian dài ngắn tùy theo từng loại kháng nguyên. Khi có mầm bệnh tương đồng kháng nguyên đã được tế bào miễn dịch lympho T ghi nhớ xâm nhập, ngay lập tức tế bào miễn dịch lympho T kích hoạt cả hệ thống miễn dịch của cơ thể chống lại mầm bệnh. Ví dụ, đối với bệnh Viêm da nổi cục thì miễn dịch tế bào nghĩa là sau tiêm phòng vắc xin Viêm da nổi cục trong huyết thanh không có kháng thể nên không xét nghiệm mẫu sau tiêm phòng vì chắc chắn kết quả âm tính do huyết thanh không có kháng thể. Những trường hợp này muốn biết vắc xin có hiệu quả hay không người ta không lấy mẫu huyết thanh tìm kháng thể như giám sát sau tiêm phòng đối với bệnh Cúm gia cầm mà phải dùng phương pháp công cường độc. Phương pháp này nghĩa là dùng vi rút Viêm da nổi cục còn nguyên độc lực tiêm vào hai lô bò thí nghiệm: Một lô có tiêm phòng vắc xin Viêm da nổi cục đã đủ thời gian tạo miễn dịch và đối chứng không có tiêm phòng. Nếu lô đối chứng sau một thời gian tất cả bò đều mắc bệnh Viêm da nổi cục, ngược lại lô có tiêm phòng vắc xin Viêm da nổi cục tất cả bò đều bình thường là kết luận vắc xin có đáp ứng miễn dịch. Nhưng phương pháp này rất công phu, tốn kém và mất nhiều thời gian theo dõi đánh giá.

Vì vậy, thông thường hàng năm để chứng minh chất lượng vắc xin, các công ty gửi mẫu vắc xin đến các cơ quan chức năng của Cục Thú y (nay là Cục Chăn nuôi và Thú y) để kiểm nghiệm trước và hàng năm Cục Thú y sẽ có Công văn khuyến cáo gửi cho các địa phương làm căn cứ để lựa chọn vắc xin.

3. Nội dung giải trình:

3.1. Căn cứ pháp lý để lấy mẫu xét nghiệm giám sát dịch bệnh động vật:

Quyết định UBND tỉnh đã phê duyệt kế hoạch giai đoạn phòng chống từng loại dịch bệnh trên địa bàn tỉnh Quảng Ngãi: Số 767/QĐ-UBND ngày 04/6/2019 về việc phê duyệt Kế hoạch thực hiện Kế hoạch Quốc gia phòng, chống bệnh Cúm gia cầm giai đoạn 2019-2025; số 1548/QĐ-UBND ngày 08/10/2020 về việc phê duyệt Kế hoạch phòng, chống bệnh DTLCP giai đoạn 2020-2025; số 523/QĐ-UBND ngày 20/4/2022 về việc điều chỉnh nội dung tại Quyết định số 1548/QĐ-UBND ngày 08/10/2020; số 1827/QĐ-UBND ngày 03/12/2020 về việc phê duyệt Kế hoạch phòng, chống bệnh LMLM giai đoạn 2021-2025; số 692/QĐ-UBND ngày 17/5/2021 về việc phê duyệt Kế hoạch phòng, chống một số bệnh nguy hiểm trên thủy sản nuôi giai đoạn 2021-2030; số 312/QĐ-UBND ngày 11/3/2022 về việc phê duyệt Kế hoạch quốc gia phòng, chống bệnh VDNC trên trâu bò giai đoạn

2022-2030; số 59/KH -UBND ngày 29/3/2022 thực hiện kế hoạch thực hiện “Chương trình quốc gia phòng chống bệnh đại giai đoạn 2022-2030”

3.2. Căn cứ quy định số lượng mẫu các loại dịch bệnh khác nhau và tại sao tiêm phòng nhiều loại vắc xin nhưng chỉ lấy mẫu giám sát sau tiêm phòng vắc xin Cúm gia cầm:

- Căn cứ pháp lý như trên: Ví dụ theo Quyết định số 767/QĐ-UBND ngày 04/6/2019 về việc phê duyệt Kế hoạch thực hiện Kế hoạch Quốc gia phòng, chống bệnh Cúm gia cầm giai đoạn 2019-2025 quy định:

+ Giám sát bị động: “Khi trong đàn gia cầm có biểu hiện nghi bệnh Cúm gia cầm phải lấy mẫu xét nghiệm vi rút cúm gia cầm”.

+ Giám sát chủ động:

- Giám sát sau tiêm phòng: “ Chọn ngẫu nhiên 3 huyện, mỗi huyện 15 đàn, mỗi đàn lấy 15 mẫu, mỗi mẫu lấy 1 con” = 675 mẫu.

- Giám sát lưu hành vi rút: “ Chọn ngẫu nhiên 3 huyện, mỗi huyện 1 chợ, mỗi chợ lấy 6 mẫu, mỗi mẫu lấy 5 con” = 18 mẫu.

- Căn cứ vào tình dịch bệnh và công tác phòng chống dịch các năm trước năm xây dựng kế hoạch: Ví dụ bệnh Lở mồm long móng không còn xảy ra những trận dịch lớn như trước đây. Vì khi có dịch chớm phát đã sử dụng vắc xin LMLM thế hệ mới (đạt chuẩn 6PD50) tiêm phòng bao vây các ổ dịch trong những năm gần đây đều được dập tắt nên theo Quyết định số 1827/QĐ-UBND ngày 03/12/2020 về việc phê duyệt Kế hoạch phòng, chống bệnh LMLM giai đoạn 2021-2025 có quy định lấy mẫu giám sát nhưng xét thấy không cần thiết nên chỉ lấy mẫu khi có dịch xảy ra (giám sát bị động)

- Căn cứ vào ngân sách cấp: Ví dụ giám sát sau tiêm phòng là 675 mẫu/năm. Tuy nhiên do kinh phí có hạn nên kế hoạch chỉ lấy 360 mẫu.

- Căn cứ vào tính nguy hiểm của từng loại bệnh: Ví dụ bệnh Cúm gia cầm, vi rút gây bệnh luôn biến đổi, nhiễm nhiều loài động vật và gây chết người nên lấy mẫu xét nghiệm giám sát dịch bệnh được quy định cụ thể trong Quyết định số 767/QĐ-UBND ngày 04/6/2019.

3.3. Căn cứ lấy mẫu giám sát bệnh Viêm da nổi cục, chỉ đề xuất lấy 03 mẫu có đảm bảo tính đại diện hay không?

Do bệnh Viêm da nổi cục thường có biểu hiện triệu chứng lâm sàng rất rõ, cục nổi gồ lên khỏi mặt da dễ dùng phương pháp chẩn đoán: Quan sát và sờ nắn nên hiếm khi dùng phương pháp phi lâm sàng. Đó đó, khi xây dựng Kế hoạch phòng chống dịch bệnh GSGC và động vật thủy sản năm 2025, Chi cục đề xuất lấy 03 mẫu bệnh phẩm ở trâu bò để xét nghiệm bệnh VDNC.

Kính đề nghị Văn phòng Sở xem xét, tổng hợp./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Sở Nông nghiệp và Môi trường (Báo cáo);
- Lãnh đạo Chi cục;
- Lưu: VT, PNV^{Thanh}.

**KT. CHI CỤC TRƯỞNG
PHÓ CHI CỤC TRƯỞNG**

Nguyễn Văn Thuận

